

KİTABŞÜNAS ALİM PROFESSOR BAYRAM ALLAHVERDİYEVİN YARADICILIĞINDA YENİ NAILİYYƏT

Leyla Abasova

*Bakı Dövlət Universitetinin Kitabşünaslıq və nəşriyyat işi kafedrasının
müəllimi, tarix üzrə fəlsəfə doktoru*

*Новые достижения в работе книговеда профессора Байрама
Аллахвердиева*

Резюме: Статья содержит краткий обзор работы известного азербайджанского ученого профессора Байрама Аллаxвердиева. В этом статье главным образом представлена информация о монографии «Профессия типология», профессора Аллаxвердиева, опубликованный в 2017 году. Как и предполагает название, монография посвящена типологии книги. В статье была широко освещена структурный анализ монографии «Типология книги».

New achivement in the work of bibliologist professor Bayram Allahverdiyev

Abstract: The article contains a brief overview of the work of the famous Azerbaijani scientist Professor Bayram Allahverdiyev. This article mainly presents information about the monograph "The Profession of Typology" by Professor Allahverdiyev, published in 2017. As the name implies, the monograph is devoted to the typology of the book. In the article the structural analysis of the monograph "Typology of the book" was widely covered.

Açar sözlər: kitabın tipologiyası, problem, kitabşünaslıq, monoqrafiya, sistemləşdirmə

Ключевые слова: Типология книги, проблем, книговедения, монографши, систематизация

Keywords: Typology of books, problem, monographs, bibliology, systematization

Məqalədə Azərbaycanın tanınmış kitabşünas alimi professor Bayram Allahverdiyevin yaradıcılığına qısaca da olsa nəzər salınmışdır. Əsasən bu məqalədə prof. B.Allahverdiyevin 2017-ci ildə yeni işıq üzü görən “Kitabın tipologiyası” adlı monoqrafiyası haqqında geniş məlumat verilir. Adından göründüyü kimi, monoqrafiya kitabın tipologiyasına həsr olunmuşdur. Məqalədə əsasən “Kitabın tipologiyası” adlı monoqrafiyanın quruluş təhlili geniş yer almışdır.

Professor B.V.Allahverdiyev uzun illərdir ki, kitab və kitabçılıq işinin müxtəlif problemləri üzrə elmi əsərlər, məqalələr, kitablar, monoqrafiyalar, dərslilər, dərslər vəsaitləri yazır və nəşr etdirir. Kitabın, ümumiyyətlə, Azərbaycan kitabının öyrənilməsi, inkişafında alimin böyük rolu vardır. Alimin qələmindən indiyə qədər kitab və kitabçılıq işinin müxtəlif məsələlərinə, aktual problemlərinə aid 100-dən çox elmi məqalə, “Kitablar haqqında kitab” (1972), “Kitabşünaslıq” (1974), “Müasir mərhələdə kitab ticarətinin təşkili” (R.Məmmədşadə ilə birlikdə)

(1996), “Ümumi kitab tarixi” (2003), “Bakı Dövlət Universitetinin nəşriyyatçılıq fəaliyyəti” (2010), “Kitabşünaslığın əsasları” (2011) və s. kitabları çıxmışdır.

Bu il, 2017-ci ildə prof. B.V.Allahverdiyevin yeni kitabı işıq üzü gördü. “Kitabın tipologiyası” adlanan bu fundamental əsər kitabşünaslıq və jurnalistika sahəsində çalışan müəllimlərin, tələbələrin, hətta ixtisasçı mütəxəssislərinin istifadə edəcəyi dəyərli əsər kimi qiymətlidir.

Məlum olduğu kimi, kitabın tipologiyası kitabşünaslığın ümumi nəzəriyyəsində əsas problemlərdən biridir. Kitabın tipologiyası kitabçılıq işinin bütün praktiki aspektləri ilə də əlaqədardır. Yəni kitabın tipologiyası kitabın tiplər üzrə yaradılması, onun nəşri, təbliği və yayılmasını özündə ehtiva edir.

Ümumiyyətlə, kitabın tipologiyası elmi problem kimi 1920-1930-cu illərdən tədqiq olunmağa başlanmışdır. Bu proses XX əsrin 1950-60-cı illərində daha da genişlənməmişdir. Lakin Azərbaycanda ilk dəfə tarix elmləri doktoru, professor B.V.Allahverdiyevin uzun illər apardığı tədqiqatlar nəticəsində 578 səhifə həcmində işıq üzü görən monoqrafiya milli kitab xəzinəmizə qiymətli töhvədir.

Müəllif tərəfindən problem geniş tədqiq olunaraq kitabda 10 fəsildə öz əksini tapmışdır. I fəsil “Kitabın tipologiyasının nəzəri problemləri” adlanır. Bu fəsildə nəzəri tipoloji problemləri açmaq üçün müəyyən yarım-fəsillər təqdim olunmuşdur: 1.1. “Tipoloji əlamətlər və kitabın tipologiyası”, 1.1.1. “Kitabın növlərə və tiplərə bölünməsinə şərtləndirən əlamətlər sistemi”, 1.2. “Kitabın (çap əsərlərinin) növləri”, 1.3. “Sənədin növləri, mahiyyəti, məzmunu və quruluşu”, 1.4. “Kitabın tipləri”, 1.5. “Kitabın nəşr tipləri”.

Müasir dövrdə kitabın tipologiyası kitabşünaslıq elminin əsas bölmələrindən biridir. Vəzifəsi isə nəşrin funksional əlamətini meydana çıxarmaqdan ibarətdir. Prof. B.V.Allahverdiyev bu fəsildə kitabın tipologiyasının nəzəri problemlərini bütünlükdə incələmiş, qiymətli nəticələr əldə etmişdir. Alim qeyd edir ki, kitabın tipologiyası – onun növləri və tipləri arasındakı qarşılıqlı münasibətləri müəyyənləşdirməkdən ibarətdir. Bu əsasda kitabın tipologiyası növ və tipin münasibətinin qanunauyğunluğunu şərtləndirən cəhəti, xüsusiyyəti üzə çıxarır. Bu da öz növbəsində kitaba sosial hadisə kimi baxmağı tələb edir.

Çox hallarda kitabın tipologiyasını, növünü əmələ gətirən əlamətlər kimi nəşrin forması məqsəd və oxucu təyinatı, məzmunu, yerinə yetirdiyi funksiya əsas götürülür. Məsələn, ədəbiyyatın tipologiyası – ümumiləşdirməni, müxtəlif növlü ədəbiyyatın spesifik xüsusiyyətlərini nəzərə almaqla sistemləşdirilən, onların qarşılıqlı əlaqəsini əhatə edən ümumi kitabşünaslıq problemidir.

Müəllif tərəfindən burada çox maraqlı fikirlər, elmi mülahizələr öz əksini tapmışdır. Belə ki, problemin həlli üçün prof. B.V.Allahverdiyev tip əmələ gətirən əlaməti müəyyənləşdirməyi əsas məsələ kimi qarşıya qoyur. Tədqiqatlar nəticəsində məqsəd təyinatını – ilk amil hesab edərək, kitabın digər xarakteristikası: quruluşu (kompozisiyası), üslubu, dili, tərtibatı, hətta məzmunu və digərlərinin ondan asılılığını sübuta yetirir.

Deməli, kitab tipi dedikdə - ümumi məqsəd təyinatında cəmləşmiş kitabın məcmuu başa düşülməlidir. Müəyyən mənada “tip” anlayışı, “ədəbiyyat” anlayışı ilə eyniləşir, yəni eyni mənəni ifadə edir.

Prof. B.V.Allahverdiyev bu məsələnin müəyyənləşdirilməsində tədqiqatın kitabşünaslıq metodlarından istifadə edilməsini zəruri hesab edir.

Ümumiyyətlə, çapdan buraxılan nəşrlər məzmunlarından, məqsəd və oxucu təyinatından asılı olaraq növlərə, nəşr tiplərinə və tiplərə bölünür, təsnifləşdirilir.

İkinci fəsil “Azərbaycanda kitabın tipologiyasının yaranması (XIX əsrin II yarısından 1920-ci ilə qədər)” adlanır. Burada müəllif iki yarım fəsil təqdim edir: 2.1. “Azərbaycanda kitab tiplərinin təşəkkülü”, 2.2. “Tədris kitab tipi”.

Bu fəsildə prof. B.V.Allahverdiyev müvafiq dövr üzrə, yəni XIX əsrin II yarısından 1920-ci ilə qədər Azərbaycanda nəşr olunan kitabların tipoloji təhlilini aparmış, xüsusilə XIX əsrin birinci yarısından ölkəmizdə Azərbaycan dilində dərsliklərin nəşr edilməsində böyük xidmətləri olmuş ziyalı, maarifpərvər insanların əməyini də çox böyük qiymətləndirmişdir. Aparılan tədqiqatlar nəticəsində məlum olmuşdur ki, tədqiq olunan dövrdən Azərbaycan dilində tədris-pedaqoji ədəbiyyat kitab tipi kimi formalaşmağa başlamışdır.

Üçüncü fəsil “İctimai-siyasi kitabın tipologiyası” adlanır. 3.1. “İctimai-siyasi kitabın inkişaf xüsusiyyətləri”, 3.2. “1961-1990-cı illərdə ictimai-siyasi kitabın tipologiyası”, 3.3. “1991-2000-ci illərdə ictimai-siyasi kitabın tipologiyası”, 3.4. “2000-2010-cu illərdə ictimai-siyasi kitabın tipologiyası”, 3.5. “İctimai-siyasi kitabın tipologiyasının Heydər Əliyev mərhələsi”, 3.5.1. “Heydər Əliyev əsərlərinin nəşr tarixi”, 3.5.2. “Heydər Əliyev və kitab nəşri mədəniyyəti”, 3.5.3. “Heydər Əliyevin əsərlər külliyyatının quruluş təhlili”, 3.5.4. “Heydər Əliyevin irsi haqqında ədəbiyyatın ictimai-siyasi kitabın tipologiyasında yeri (2000-2010-cu illər)”, 3.6. “Müasir dövrdə Azərbaycanda tarixə dair kitab nəşrinin vəziyyəti”, 3.7. “Tarixə dair kitabların nəşrə hazırlanması və inkişaf xüsusiyyətləri” adlanan yarım fəsillər daxilində problem şərh olunmuşdur.

Prof. B.V.Allahverdiyev 1920-1925-ci illərdən müasir dövrə qədər Azərbaycanda ictimai-siyasi ədəbiyyat üzrə çap edilmiş əsərləri tədqiqata cəlb etmiş, müvafiq dövrlər üzrə qruplaşdırmalar aparmış, bütövlükdə ictimai-siyasi ədəbiyyatın nəşri vəziyyətini geniş şəkildə şərh etmişdir.

Monoqrafiyada dördüncü fəsil “Təbiət elmləri üzrə kitabın tipologiyası” adlanır və burada da bir neçə yarım fəsillər öz əksini tapmışdır: 4.1. “Təbiət elmləri üzrə kitab tipologiyasının bəzi məsələləri (1920-1940)”, 4.2. “1941-1960-cı illərdə təbiət elmləri üzrə kitabın tipologiyası”, 4.3. “1961-1990-cı illərdə təbiət elmləri üzrə kitabın tipologiyası”, 4.4. “1991-2010-cu illərdə təbiət elmləri üzrə kitabın tipologiyası”, 4.4.1. “Təbii-elmi sahələr üzrə çap məhsunun təhlili”.

Prof. B.V.Allahverdiyev tədqiqat nəticəsində müəyyən edir ki, XIX əsrin axırı XX əsrin əvvəllərindən təbiət elmləri üzrə kitabın nəşri əvvəlki dövrlərlə müqayisədə xeyli dərəcədə artmağa başlamışdır. Bu proses tədricən genişlənir və XX əsrin II yarısından daha da artır. Təbii ki, elm, texnika və sənaye sahələrində baş verən inteqrasiya və differensiasiya prosesi dünya ölkələrində, o cümlədən Azərbaycanda qeyd edilən sahələrdə kitab nəşrinə təkan verir. Bu elm sahələrində

olduğu kimi, təbiət elmləri üzrə də kitablar müxtəlif növlərdə, tiplərdə və nəşr tiplərində çap edilir. Bu yarımfəsillər daxilində təbiət elmləri üzrə çap olunan kitablar tədqiqata cəlb edilmiş, müəyyən nəticələr əldə edilmişdir.

Kitabda təqdim olunan beşinci fəsil “Azərbaycan texniki kitabının tipologiyası” adlanır. Burada beş yarımfəsil verilmişdir: 5.1. “Texniki kitabın tarixinə bir nəzər”, 5.2. “1920-1940-cı illərdə texniki kitabın inkişaf xüsusiyyətləri”, 5.3. “1941-1960-cı illərdə Azərbaycan texniki kitabının tipologiyası”, 5.4. “1961-1990-cı illərdə texniki kitabın tipologiyası”, 5.5. “Müstəqillik illərində texniki kitabın tipologiyası”.

Azərbaycan kitabının sahə xarakteri XIX, xüsusilə XX əsrin əvvəllərində genişlənir. Yəni müxtəlif elm sahələri üzrə əsərlər meydana gəlir və çapdan buraxılır. Bu da məlumdur ki, XIX əsrin II yarısından Azərbaycanda kapitalizmin inkişafı, neft istehsalı və sənayesinin inkişafına müsbət təsir göstərir. Prof. B.V.Allahverdiyevin apardığı tədqiqatlar nəticəsində məlum olur ki, 1920-ci ilə qədər çap edilən texniki kitablar əsasən soraq-məlumat, elmi-kütləvi və statistik xarakterli nəşrləri əhatə etmişdir. Azərbaycanda texniki kitab nəşrinin tipoloji təhlili müvafiq dövrlər üzrə öyrənilmiş və yarımfəsillər daxilində oxuculara təqdim edilmişdir.

Kitabda təqdim edilən maraqlı fəsillərdən biri də “Kənd təsərrüfatı üzrə kitabın tipologiyası” adlanır. Burada 6.1. “1920-1940-cı illərdə kənd təsərrüfatı kitabının tipləri”, 6.2. “1941-1990-cı illərdə kənd təsərrüfatı kitabının tiplərinin formalaşması”, 6.3. “1991-2010-cu illərdə kənd təsərrüfatı kitabı”, 6.3.1. “1991-2010-cu illərdə kənd təsərrüfatı kitabının tipologiyasının inkişafı” adlı yarımfəsillər verilmişdir.

Ayrı-ayrı elm, bilik, texnika və sənaye sahələri üzrə kitabın yaranması, formalaşması və inkişafına təsir göstərən bir sıra amillər mövcuddur. Bu amillər sırasında iki istiqaməti xüsusi qeyd etməliyik. Birincisi, ölkədə elm, təhsil, mədəniyyətin inkişafını zərurətə çevirən şərait, dövr; ikincisi, sahənin özünün inkişafını tələb edən, şərtləndirən obyektiv amillər.

Məlum olduğu kimi, ölkəmizdə birinci istiqaməti əsaslandırın şərait, amillər əsasən Azərbaycanda sovet hakimiyyətinin qurulduğu ilk illərdən meydana çıxmışdır. Ölkədə təsərrüfat sahələrinin, o cümlədən kənd təsərrüfatının inkişaf etdirilməsi, bu sahə üçün kadrların hazırlanmasına verilən dəyər təhsilin, elmin, mədəniyyətin, o cümlədən kitab və kitabçılıq işinin inkişafını yeni qurulmuş sovet hakimiyyətinin, sosializm cəmiyyətinin ilk tədbirləri sırasında ön plana çəkdi. Bu fəsildə ümumiyyətlə, prof. B.V.Allahverdiyev tərəfindən bütünlükdə dövrə nəzər salınmış, 1920-ci ildən 2010-cu ilə qədər müvafiq sahəyə dair çap olunmuş nəşrlərin tipoloji təhlili aparılmış, faktiki materiallar əsasında müəyyən nəticələr əldə edilmişdir.

Kitabın yeddinci fəslə “Tibb kitabının ipologiyası”na həsr edilmişdir. Burada dörd yarımfəsil daxilində mövzu qruplaşdırılmışdır: 7.1. “Tibbin müxtəlif sahələrinə dair ədəbiyyatın əhəmiyyəti və nəşri”, 7.2. “1920-1940-cı illərdə tibb kitabının tipologiyası”, 7.3. “1940-1990-cı illərdə tibb kitabının tipologiyası”, 7.4. “1991-2010-cu illərdə tibb kitabının tipologiyası”.

Məlum olduğu kimi, tibb və səhiyyə üzrə kitab – sahə üzrə elmi-texniki məlumatın əsas mənbəyi və onun təbliği, istifadəsi və yayılmasının əsas vasitəsidir. Bu sahənin ümumi kitab məhsulu tibb və səhiyyə üzrə elmi-nəzəri fikir və mülahizələri, problemləri, nəzəri və praktiki məsələləri, faktları və s. özündə əks etdirir, onun yayılmasına və istifadəsinə imkan verir. Oxucuları gündən-günə artan tibb kitabları əsasən sahənin peşəkar oxucularını nəzərdə tutur. Buradan da bu sahə üzrə ədəbiyyatın oxucusunun dar, məhdud, konkret təyinatı meydana çıxır.

Müasir dövrdə tibb və səhiyyənin geniş şəkildə inkişafı, tibbin digər sahələrlə əlaqəsi kitabın, yəni tibb və səhiyyəyə dair kitab nəşrinin genişləndirilməsini də zərurətə çevirir. Deməli, tibb üzrə kitabın oxucu kontingenti müxtəlifdir. Yuxarıda qeyd edilən yarımfəsillər daxilində 1920-ci ildən 2010-cu ilə qədər ölkəmizdə nəşr edilən tibbə dair kitabların geniş və maraqlı tipoloji təhlili öz əksini tapmışdır.

“Təhsil və mədəniyyət üzrə kitabın tipologiyası” adlanan səkkizinci fəsildə beş yarımfəsil təqdim edilir: 8.1. “Pedaqoji ədəbiyyatın nəşri (1920-1940)”, 8.2. “Mədəniyyət, maarif və elm üzrə kitab nəşri”, 8.3. “1941-1960-cı illərdə təhsil və mədəniyyət üzrə kitabın tipologiyası”, 8.4. “1961-1990-cı illərdə təhsil və mədəniyyət üzrə kitabın tipologiyası”, 8.5. “1991-2010-cu illərdə təhsil və mədəniyyət üzrə kitab tipologiyası”.

Bu fəsildə müvafiq dövrlər üzrə təhsil və mədəniyyət üzrə çap olunmuş kitabların tipoloji təhlili öz əksini tapmışdır. Məlumdur ki, təhsil və mədəniyyət məsələləri cəmiyyəti daim düşündürən aktual mövzulardan biridir. Buna görə də dövlət bu sahələrin inkişafına və onların nəticələrindən istifadə olunmasına böyük əhəmiyyət verir. Bu sahə üzrə nəşr edilən ədəbiyyatın mövzusu və məzmunu da bunu bir daha təsdiq edir.

Kitabda təqdim edilən doqquzuncu fəsil “Bədii ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslıq üzrə kitab tipologiyasının inkişaf mərhələləri” adlanır. 9.1. “Ədəbi-bədii kitab tipologiyasının xüsusiyyətləri”, 9.2. “Azərbaycanda bədii ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslığın tipologiyasının yaranması (1920-1930)”, 9.3. “Bədii ədəbiyyat və ədəbiyyatşünaslıq üzrə kitabın tipologiyasının formalaşması (1930-1940)”, 9.4. “Ədəbi-bədii kitabın tiplərinin təhlili (1940-1990)”, 9.5. “Ədəbi-bədii kitabın tipologiyasının inkişafı (1991-2000-ci illərdə)”, 9.6. “Ədəbi-bədii kitab 2000-2010-cu illərdə”, 9.7. “Bədii ədəbiyyat üzrə seçilmiş əsərlərin nəşri və tərtibatı məsələləri (1960-1965-ci illər)”, 9.8. “Seçilmiş əsərlərin bədii və texniki tərtibatı”, 9.9. “Bədii ədəbiyyat üzrə seçilmiş əsərlərin quruluş və dil-üslub təhlili”, 9.10. “Azərbaycanda bədii ədəbiyyatın nəşri (1975-1980-ci illər)”, 9.11. “Azərbaycanda bədii ədəbiyyatın nəşri məsələləri (1980-1985-ci illər)”, 9.12. “Bədii ədəbiyyat üzrə əsərlər külliyyatının nəşri (1970-1975-ci illər)”, 9.13. “Bədii ədəbiyyat üzrə əsərlər külliyyatının tərtibatı məsələləri” adlı yarımfəsillər daxilində bədii ədəbiyyata və ədəbiyyatşünaslığa dair çap olunmuş kitabların tipoloji təhlili öz əksini tapmışdır.

Ümumiyyətlə, Azərbaycanda ədəbi-bədii nəşrlərin digər ədəbiyyat tiplərinə görə geniş nəşr edilməsinə baxmayaraq, onun sistemləşdirilməsi, yəni növlərə, tiplərə və nəşr tiplərinə bölünməsi elmi baxımdan kifayət qədər öyrənilməmişdir. Amma dövr bu vacib kitabşünaslıq elmi problemini filoloji və ənənəvi

kitabşünaslıq fənləri: kitabxanaşünaslıq, biblioqrafiyaşünaslıq və redaktətməni lazımi səviyyədə tədqiq etməyi, öyrənməyi irəli sürür. Son illərdə ədəbi nəşrlərin sistemləşdirilməsinə təşəbbüs edilir. Ümumi kitabşünaslıq baxımından o “ədəbi-bədii nəşrlər” adlandırılır. Ancaq bu tədqiqatlarda əsasən sistemləşdirmənin öz obyektini (yəni tipləşdirmə, növlərə və tiplərə ayrılma) və ədəbi-bədii nəşrlərdə mövcud olan bəzi xarakterik cəhətlər götürülür. Bu hər şeydən əvvəl bədii kitab nəşrlərinin sistemləşdirilməsini dərk etməkdən irəli gəlir.

Kitabda təqdim olunan onuncu fəsil “İncəsənət və sənətşünaslıq üzrə kitabın tipologiyası” adlanır. Burada incəsənət və sənətşünaslıq üzrə kitabın tipoloji problemləri dörd yarım fəsil daxilində qruplaşdırılmışdır. 10.1. “İncəsənət üzrə kitab tipologiyasının təşəkkülü”, 10.2. “İncəsənət və sənətşünaslıq üzrə kitab tipologiyasının vəziyyəti (1920-1940)”, 10.3. “İncəsənət və Sənətşünaslıq üzrə kitab tipologiyasının formalaşması və inkişafı (1941-1991)”, 10.4. “Müstəqillik şəraitində incəsənət və sənətşünaslıq üzrə kitab tipologiyasının inkişafı”.

Məlumdur ki, Azərbaycan mədəniyyətində mühüm əhəmiyyət kəsb edən incəsənətin qədim tarixi vardır. Qədim dövrdə, hətta bizim eradan əvvəl X və VIII minilliklərdə Azərbaycanda Qobustan qayaları üzərindəki təsvirlər, piktoqrafik yazılar, yallı rəqsləri ölkəmizdə təsviri sənətin bariz nümunələridir. Azərbaycan incəsənəti xalqımızın tarixi qədər qədim və zəngindir.

Bu fəsildə prof. B.V.Allahverdiyev tərəfindən Azərbaycan incəsənəti tarixinə geniş nəzər salınmış, bu sahəyə dair çap olunmuş əsərlər tədqiqata cəlb edilərək onların tipoloji təhlili aparılmışdır.

Ümumilikdə, yekun olaraq qeyd etmək lazımdır ki, professor B.V.Allahverdiyevin uzun illər apardığı tədqiqatlar nəticəsində işıq üzü görən “Kitabın tipologiyası” adlı monoqrafiya qiymətli kitab incilərimizdən biridir. Həmçinin daim istifadə və istinad ediləcək mənbə kimi də böyük elmi əhəmiyyətə malik fundamental əsərdir.

Ədəbiyyat

1. Abasova, L. Qiymətli tədqiqat əsəri // Respublika qəz., 2012-ci il, 22 iyul
2. Allahverdiyev, B.V. Kitablarda haqqında kitab. –Bakı: Gənclik, 1972. -96 s.
3. Allahverdiyev, B.V. Kitabşünaslıq. –Bakı: ADU, 1974. -181 s.
4. Allahverdiyev, B.V., Məmmədzadə, R.A. Müasir mərhələdə kitab ticarətinin təşkili. – Bakı: Gənclik, 1996. -225 s.
5. Allahverdiyev, B.V. Ümumi kitab tarixi. –Bakı: “Azərbaycan Ensiklopediyası” –NPB, 2003. -384 s.
6. Allahverdiyev, B.V. Bakı Dövlət Universitetinin nəşriyyatçılıq fəaliyyəti. –Bakı: UniPrint, 2010. -244 s.
7. Allahverdiyev, B.V. Kitabşünaslığın əsasları. –Bakı: UniPrint, 2011. -446 s.
8. Allahverdiyev, B.V. Kitabın tipologiyası. –Bakı: ÇapART Nəşriyyat Evi, 2017. -578 s.
9. Namazov, Q. Dünya kitab tarixi haqqında qiymətli nəşr //Respublika qəz., 2004. -19 fevral.